

Lipnica Dolna, pomnik AK pod Piekarską Górą

1. Informacje ogólne

Kategoria	miejsca pamięci, II wojna pomnik
Współrzędne GPS	49.83965 20.53827
Położenie administracyjne	obręb ewidencyjny Lipnica Dolna, gm. Lipnica Murowana, pow. bocheński, woj. małopolskie
Położenie adm. leśne	poza administracją LP
Data weryfikacji terenowej	10 września 2020 r.

2. Opis

Marmurowy obelisk z pamiątkową inskrypcją ustawiony w 2008 roku na śródleśnej polanie pod Piekarską Górą, na której podczas drugiej wojny światowej znajdował się obóz I Batalionu 12 Pułku Piechoty Ziemi Bocheńskiej AK. Od grudnia 1943 roku w miejscu tym odbywały się także szkolenia Szkoły Podchorążych Piechoty. W lipcu 1944 roku jej adepci wzięli udział w kierowanej przez porucznika Józefa Wiececha ps. „Tamarow” akcji odbicia z więzienia w Nowym Wiśniczu ponad stu więźniów politycznych, oczekujących na transport do obozu koncentracyjnego Auschwitz.

Opis miejsca w przewodniku Magdaleny i Piotra Rochowskich [1]:

„W czasie II wojny światowej znajdował się tutaj leśny obóz I Batalionu 12 Pułku Piechoty Ziemi Bocheńskiej AK (na terenie Lipnicy działała kompania Łosoś – jedna z czterech kompani wchodzących w skład Batalionu). Od grudnia 1943 roku w miejscu tym odbywały się także szkolenia Szkoły Podchorążych Piechoty, która miała być kuźnią kadry oficerskiej dla oddziałów partyzanckich. Komendantem Szkoły mianowany został dowódca I Batalionu, porucznik Józef Wieciech ps. *Tamarow*. Po kilku miesiącach intensywnego szkolenia, w czerwcu 1944 roku na polanie pod Piekarską Górą odbyła się uroczysta promocja 16 elewów [uczniów – P.R.], którzy w obecności pełnego stanu kompanii Łosoś oraz dowództwa Pułku i Obwodu bocheńskiego AK złożyli przysięgę, a następnie otrzymali stopień podchorążego z rąk generała dywizji Ignacego Ledóchowskiego. Niedługo potem młodzi podchorążowie przeszli swój chrzest bojowy, biorąc udział w jednej z najbardziej spektakularnych akcji bojowych polskiego podziemia w czasie całej drugiej wojny światowej. Jej celem miało być uwolnienie z niemieckiego więzienia w Wiśniczu 128 (według innych źródeł 120) więźniów politycznych na kilka godzin przed tym, jaki mieli oni zostać wywiezieni na pewną śmierć do obozu koncentracyjnego w Auschwitz. Plan akcji przygotował od początku do końca *Tamarow*, który potem osobiście dowodził realizacją całego przedsięwzięcia. Nocą z 26 na 27 lipca uzbrojona w karabiny maszynowe grupa osłonowa zajęła stanowiska na stoku między więzieniem a zamkiem, w pobliżu dworku Koryznówka. W tym samym czasie oddział szturmowy podszedł pod mury więzienia, do miejsca, w którym znajdowała się osobna bramka dla strażników. *Na ostre stuknięcie w bramę uchyliło się okienko i dyżurnemu strażnikowi ukazała się czapka strażnicza, bo twarz trudno rozpoznać wśród ciemnej nocy. Bez wahania otworzył bramkę. Przez otwarte wejście wpakowało się nie jeden, ale pięciu ludzi i ten fakt już tak podziałał na strażnika, że nie trzeba mu było wiele tłumaczyć, by już on sam podszedł do drugiej bramy i mając dodatkowy argument w postaci lufy stena pod łydką, nakłonił kolegę do otwarcia drzwi wartowni zewnętrznej.* Korzystając z zaskoczenia i podstępny partyzanci pokonali kolejne więzienne bramy, aby w końcu dostać się do wartowni, w której znajdowały się klucze do poszczególnych oddziałów i cel. *Grupa Kosy natychmiast po zdobyciu kluczy rozpoczęła swoją działalność i idąc od celi do celi wywoływała nazwiska więźniów według posiadanej listy... Opuszczaliśmy więzienie wśród gwaru i pomruków dochodzących z cel więziennych, gdzie uwieszeni u krat pozostali więźniowie złożyli... Powrót odbywał się szybko... W dniu 27 lipca wstające słońce nie zobaczyło nikogo na horyzoncie... Akcja ta na długo pozostanie w pamięci jej uczestników oraz zazdroszczących im kolegów.* Cała akcja przeprowadzona została pod przysłowiowym nosem stacjonującego w pobliskiej szkole 33 Batalionu SS. Nie było żadnych ofiar. Niemcy nie zdołali schwytać ani jednego z uwolnionych więźniów”.

Tekst inskrypcji na pomniku:

„BÓG-HONOR-OJCZYŻNA/ TO TUTAJ W ROKU 1944:/ 3 MAJA KS. JÓZEF URBAŃSKI
ODPRAWIŁ/ UROCZYSTĄ MSZĘ ŚW. O WOLNOŚĆ OJCZYŻNY/ 26 CZERWCA PO
UROCZYTEJ MSZY ŚW./ GEN. DYWIZJI IGNACY LEDÓCHOWSKI DOKONAŁ/ PROMOCJI
ŻOŁNIERZY - UCZESTNIKÓW SZKOŁY/ PODCHORAŻYCH I BAT. "PSZCZOŁA" 12 PP. AK/
ZIEMI BOCHEŃSKIEJ/ 27 LIPCA - ŻOŁNIERZE BATALIONU UCZESTNICZYLI/ W AKCJI
UWOLNIENIA 128 WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH/ Z WIĘZIENIA W NOWYM WIŚNICZU; W
MIEJSCU TYM/ ZAKWATEROWANO WYZWOLONÝCH WIĘŹNIÓW./ SZKOLENIE I AKCJĘ
PRZEPROWADZILI/ DOWÓDCA POR. JÓZEF WIECIECH, "TAMAROW"/ Z-CA D-CY - POR. HAN
SZYMAŃSKI "TWARDOWSKI"/ KOMBATANCI I MIESZKAŃCY LIPNICY/ 13 WRZEŚNIA 2008”.

Polana z pomnikiem

5. Przypisy i źródła

[1] Magdalena i Piotr Rochowscy, *Nad Uszwicą i Leksandrówką. Na kulturowych ścieżkach Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego*, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, Kraków 2021, s. 35-38.

[2] https://pl.wikipedia.org/wiki/Akcja_Wi%C5%9Bnicz [dost. 20.09.2023].

[3] <https://www.rp.pl/historia/art9025621-wisnicz-brawurowa-akcja-polskiego-podziemia> [dost. 20.09.2023].